

Investigation of the relationship between high school students' academic procrastination behaviors and their use of social media¹

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ve sosyal medya kullanımları arasındaki ilişkilerin incelenmesi

Ercan Gürültü²

Levent Deniz³

Abstract

The main aim of this study is to investigate the relationship between high school students' academic procrastination and their use of social media. The sample of this study consisted of 473 students From 6 different schools of Eyüp district in Istanbul in 2014-2015 academic year. To indentify students' academic procrastination behaviors, 'Academic Procrastination Scale', developed by Çakıcı (2003), was applied. A twelve item questionnaire, which was developed by researchers, was used in order to determine students 'personal information and their use of social media. The results show that high school students' academic procrastination behavior levels are upper medium and they use social media very often. Male students show more academic procrastination behaviors in terms of gender and Anatolian high school students present more academic procrastination behaviors in terms of school type. It is also concluded that high school students academic procrastination and use of socail media differs in terms of clasroom level, the use of socail media, frequency of occurrence, avarage time for daily use etc. In conclusion, high school students who use social media for a longer time and more often show higher level of academic procrastination behaviors.

Özet

Bu araştırmanın genel amacı lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ve sosyal medya kullanımları arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 2014-2015 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Eyüp ilçesindeki 6 farklı okulda öğrenim gören 473 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin akademik erteleme davranışlarını belirlemek için Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen "Akademik Erteleme Ölçeği" kullanılmıştır. Öğrencilerin demografik bilgilerini ve sosyal medya kullanım durumlarını saptamak için ise araştırmacılar tarafından düzenlenen 12 sorudan oluşan bir anket kullanılmıştır. Araştırmada genel olarak lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı seviyelerinin orta seviyenin üzerinde olduğu ve sosyal medyayı yoğun olarak kullandığı verilerine ulaşılmıştır. Cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmalarda erkek öğrencilerin, okul türü açısından yapılan karşılaştırmalarda ise Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdiği bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ve sosyal medya kullanımlarının sınıf seviyesi, sosyal medya kullanım yılı, kullanım sıklığı, günlük ortalama kullanım süresi gibi değişkenler açısından farklılaştığı belirlenmiştir. Sonuçlar genel olarak,

¹ This article is based on the master thesis titled "Investigation of the Relationship Between High School Students' Academic Procrastination Behaviors and Their Use of Social Media" which was written by Ercan GÜRÜLTÜ in Marmara University Educational Sciences Instute, the Division of Curriculum and Instruction master programme.

² M.A.,ICT Teacher, MEB, ercan.gurultu@outlook.com

³ Assoc. Prof. Dr., Marmara University, Atatürk Faculty of Education, Educational Sciences Department, ldeniz@marmara.edu.tr

Keywords: Academic procrastination; sosyal medyayı daha uzun süredir ve daha sık procrastination; social media; internet; high kullanan öğrencilerin akademik erteleme school students. davranışlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Anahtar Kelimeler: Akademik erteleme; erteleme; sosyal medya; internet; lise öğrencileri.

GİRİŞ

Erteleme kavramı Latince “procrastinore” kelimesinden türeyen, literatürde “bir diğer güne kadar işi son ana bırakma ya da geciktirmeyi” ifade etmekte olup, “Pro” ileriye hareketi ifade eden bir zarf ve “crosstinus” yerine ait anlamına gelen bir kelimedir (Ferrari vd., 1995). Erteleme, birçok insanın hayatında önemli bir yer tutan davranış şekillerinden biridir. Bazı insanlar yapacakları zor ve sıkıcı işleri ertelerken, bazıları da herhangi bir işi dahi erteleme eğilimi içerisindedir. Yani erteleme sadece belirli davranışlar için olabileceği gibi hayatın tamamında etkili olan bir davranış biçimi de olabilmektedir (Arslan, 2013, s. 6). Milgram’a göre (1991) çağımızın en önemli problemlerinden biri olan erteleme davranışı, teknoloji ve sanayi anlamında gelişmiş, gündelik yaşamın planlı olmasının önemli olduğu toplumlarda ortaya çıkan bir olgudur. Toplumda sanayinin gelişmesine paralel olarak erteleme davranışının da arttığı ileri sürülmektedir. Bu varsayım ile erteleme davranışının sanayi öncesi topluluklarda daha az görüldüğü söylenebilir. Erteleme fiili, Webster’in Yeni Yirminci Yüzyıl Sözlüğü’nde (1983) “bir şey yapmayı gelecek bir zamana bırakmak, sonraya bırakmak ya da ağırdan almak” olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda, ne zaman bir kişi bir şeyler yapmayı ileriki bir zamana bırakırsa, ertelemenin sonucuna bakılmaksızın o kişi teknik olarak ertelemeyi gerçekleştiriyor demektir. Erteleyici kişi, Webster’s (1983) tarafından belirtilmemiş nedenlerle “alışkanlık olarak erteleyen” kişi olarak ifade edilmiştir (Kandemir, 2010, s. 14). Grecco (1984) ertelemeyi, bireyin yapabileceği ve yapmak için daha önceden karar verdiği bir işi, akılcı bir gerekçesi olmadan ertelemesi olarak tanımlamaktadır. Herhangi bir insanın bütün hayatı boyunca hiç erteleme yapmadığını düşünmek oldukça güçtür. Hiç erteleme yapmadığını söyleyen bir kişi muhtemelen yalan söylemekte ya da inkâr etmektedir. Ertelemenin dünya genelinde bu kadar yaygın oluşunun nedeni, insanların zayıf yanlarından biri olmasıdır (Senecal, Koestner ve Vallerand, 1995, s. 607).

Akademik ortamlarda öğrencilerin başarısızlıklarının nedenlerini ortaya koyan araştırmalarda, öğrencilerin performansını etkileyen ve sıklıkla görülen akademik erteleme davranışı, öğrencinin başarısını etkileyen en önemli etken olarak ifade edilmektedir (Schouwenburg, Lay, Pychyl ve Ferrari, 2004). Erteleme davranışı, öğrencinin yaşamında stres ve olumsuz yaşantılara sebep olan öğrenmenin etkililiğini azaltan, akademik başarı için çok önemli bir engeldir (Ferrari, Johnson ve Mc Cown, 1995; Scher ve Osterman, 2002). Öğrencilerin konunun geneline hakim olması, derinlemesine öğrenmeyi ifade eder. Üstün körü çalışılan veya öğrenilen bilgiler daha çok ertelenmektedir. Derinlemesine öğrenilen konularda, o konudan zevk alma, hoşlanma ihtimali daha fazladır. Üstün körü öğrenilen konularda ise öğrenciler rahatsızlık ve hoşnutsuzluk duyarlar. O işten zevk almazlar ve erteleme eğilimi gösterirler (Orpen, 1998).

Ertelemenin bir türü olan akademik erteleme davranışı, akademik kökenli görevleri içermekte ve akademik işlerin bazı gerekçelere dayandırılarak geciktirilmesi (Akdemir, 2013, s. 29). Akademik erteleme davranışı, sınav hazırlıklarının, dönem sonu projelerinin ya da ev ödevlerinin son dakikaya kadar yapılmaması olarak ifade edilebilir (Solomon ve Rothblum, 1984). Kişinin yerine getirmesi gereken akademik görevlerini zamanında yapmamış olmasına bağlı olarak, yüksek düzeyde stres yaşayana kadar bu görevleri yapmaya başlamamasıdır (Senecal, Koestner ve Vallerand, 1995). Akademik erteleme davranışı iki aşamalı bir olgu ile açıklanabilir. Birinci olgu, neredeyse her zaman akademik görevlerin ertelenmesi, ikinci olgu ise akademik erteleme davranışı gösteren bireyin kaygı yaşamaması durumudur (Solomon ve Rothblum, 1984). Balkıs (2006), akademik erteleme davranışının

hazırlık ya da uygulama eksikliğinden, az çabadan, elverişsiz performans durumlarından kaynaklandığını belirtmektedir.

Akademik erteleme davranışı hakkında yapılan araştırmalar erteleme motivaşyonel bir problem olduğunu ortaya koymaktadır. Erteleme güdülenme ile ilgili problemi olduğu ve bireylerin ertelenen davranış ile ilgilenmek ve aktif olarak meşgul olmak yerine başka aktivitelerle ilgilendiklerini ileri sürmüştür. Öğrenciler performanslarını genelde boş zaman aktivitelerine odaklayarak akademik işlerini yapmaktan uzak durmaktadırlar (Franziska, Manfred ve Stefan, 2007). Akademik erteleme davranışı, erteleme eğilimi gösteren öğrencinin derslerinde başarısızlık yaşaması (Burka ve Yuen, 1983; Ferrari vd., 1995; Knaus, 1998), bazı derslerden geri kalması (Rothblum, Solomon ve Murakami, 1986), devamsızlık yaparak okulu bırakması gibi olumsuz durumlara neden olabilmektedir (Knaus, 1998). Yapılan çalışmalar incelendiğinde, akademik erteleme davranışının öğrencinin performansı üzerinde çok büyük etkilerinin olduğu gözlenmektedir (Rothblum, Solomon ve Murakami, 1986; Tice ve Baumeister, 1997).

Bazı araştırmalar, akademik erteleme davranışının zamanla yok edilemeyeceğini savunurken (Charlebois, 2007), bazı araştırmalar da, bireyin okulda bulunduğu süre uzadıkça arttığını, mezun olduktan sonra da devam edebildiğini belirtmektedir (Ferrari, 2004).

Milgram'ın (1991) belirttiği gibi teknoloji ve sanayi anlamında gelişmiş, gündelik yaşamın planlı olmasının önemli olduğu toplumlarda sıklıkla görülen erteleme kavramı (Kandemir, 2010); çağımızda teknolojinin vazgeçilmez unsuru olan genelde internet teknolojilerinin özelde ise sosyal medyanın yoğun kullanımına bağlı olarak sıkça karşımıza çıkan bir olgudur. İnternet ve sosyal medya teknolojilerini yakından takip eden öğrenciler de bu gelişimden dolaylı olarak etkilenmektedir.

İletişim araçlarının gelişimine paralel olarak, bu araçların çeşitliliğinin de artmış olması, içerik doldurma gereksinimi gibi bir durumu ortaya çıkarırken diğer yandan da doğru ve güvenilir bilgiye nasıl erişilebileceği gibi problemleri beraberinde getirmektedir. İletişim aracı olarak birçok teknoloji kullanılmakla birlikte; Göker, Demir ve Doğan'a göre (2010) en çok internet kullanılmaktadır. T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 2015 yılı Nisan ayında gerçekleştirilen Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre Türkiye genelinde hanelerin % 69.5'i evden internete erişim imkânına sahiptir. İnternet kullanım amaçlarına göre ilk sırada %80.9 ile sosyal medya gelmekte ve bunu %70.2'lik oranla online haber ve gazete siteleri takip etmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2015). Bu açıdan bakıldığında kullanıcıların büyük bir kısmı zamanını internette sosyal ağlarda, online haber sitelerinde, film ve müzik sayfalarında geçirmektedir. İletişimin en önemli araçlarından biri haline gelen interneti insanların daha çok sosyal amaçlı kullandığı görülmektedir.

İnsanlar arası iletişimi sağlayan ve bilgiye erişim oranını artıran internet, Web 2.0 araçlarının gelişimi ile iletişimde yeni bir pencere açılmasına olanak sağlamıştır. Sosyal iletişimi amaç edinen Web 2.0 teknolojilerinin gelişimi ile insanlar günümüzde yeni internet ortamları arayışına girmiştir (Argın, 2013). Web 1.0 teknolojilerinde içeriğin sadece okunabildiği yani tek yönlü iletişim mümkün iken, Web 2.0 teknolojileri ile iletişim çift yönlü gerçekleşmeye başlamıştır (D'Souza, 2006). Bu sayede içerik kullanıcının tasarladığı bir modele dönüşmüş ve kullanıcıların da iletişime dâhil olduğu bir yapıda oluşturulmaya başlanmıştır (Köseoğlu, 2012). Bu gelişmeler ilerleyen yıllarda sosyal medya adında yeni platformların oluşmasını sağlamıştır.

Sosyal ağ araçları kişilerin özel isteklerini karşılayan, onları sürecin bir parçası haline getiren ve bu özel isteklerini yerine getirebilmeleri amacıyla grubun isteği haline dönüşen araçlardır (Boyd, 2003).

Günümüzde interneti kullanan kişiler arasında sosyal medya kullanımı önemli bir alışkanlık haline gelirken, birçok kesimin ve çevrenin, sosyal taleplerine yanıt vermiş, aynı zamanda bu durumu olumsuz bulanların eleştirilerinin de merkezinde yer almıştır. Farklı iletişim araçlarının gelişmesi, bilişim teknolojilerine olan ilgiyi artırmış, sosyal medyanın da bu ortamda kendisine bir yer bulmasına olanak sağlamıştır (Vural ve Bat, 2010, s. 3349).

İnterneti yoğun olarak kullanan bireyler zamanlarının büyük bir bölümünü sosyal medya araçlarında geçirmektedir. Bu sosyal içerikli sayfaların kullanıma sunduğu kanalların çeşitliliği, çocuklardan yetişkinlere kadar her kesimi kendine çeken bir cazibe merkezi oluşturmakta, bu yoğun ilgi altında, özellikle çocuklar ve gençler, sunulan malzemeyi seçme şansı olmadan ve bilinçsizce doğrudan almakta ve o oranda da etkilenmektedirler. Bu etkiler araştırmacıların ilgisini bu alana çekmesine sebep olmuş ve bu ilgi neticesinde Çakıcı (2003), Gülebağlan (2003), Jackson (2003), Onwuegbuzie (2004), Özer (2005), Akkaya (2007), Aydoğan (2008), Akbay (2009), Kandemir (2010), Adesina (2011), Ergenç (2011), Özer ve Ferrari (2011), Sarioğlu (2011), Junco (2012), Akdemir (2013), Tanrikulu (2013), Yeboah ve Ewur (2014) gibi çeşitli araştırmacılar tarafından sosyal medya kullanımı ve akademik erteleme davranışı üzerine araştırmalar yapılarak alan yazında tartışılmıştır.

Türkiye’de genelde internet kullanımının ve özelde de sosyal medyanın her geçen gün okul çağındaki gençler arasında yaygın bir şekilde kullanılmasına bağlı olarak ortaya çıkabilecek sorun alanlarının incelenmesi ve takip edilmesi önem taşımaktadır. Merkezi sınavlardaki başarıların, okul başarılarının kısacası akademik başarının her geçen gün daha da önem kazanarak tartışılmasından hareketle sosyal medya kullanımıyla bağlantılı olabilecek erteleme davranışının da akademik erteleme çerçevesinde ele alınması bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımlarının, akademik erteleme davranışlarının ve bunlar arasındaki olası etkileşimin daha da ayrıntılı ortaya konmasına yönelik ihtiyaç bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımları ve akademik ertelemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi için bir araştırma yapılması, bu alandaki eksikliklerin belirlenmesi ve çözüm yollarının bulunmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Belirtilen bu gerekçelerden hareketle araştırmada lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile sosyal medya kullanımları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının cinsiyet, okul türü, sınıf seviyesi gibi çeşitli demografik değişkenlerin yanı sıra ve sosyal medya üyeliği, sosyal medya kullanım yılı, sosyal medya kullanım sıklığı, sosyal medyada ortalama harcanan süre gibi değişkenlere göre farklılaşma durumları incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma, Eyüp ilçesindeki lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile sosyal medya kullanımları arasındaki ilişkileri ortaya koyarak genel bir kaniya ulaşmayı amaçladığından dolayı genel tarama modeli olarak adlandırılabilir. Çünkü çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir kaniya ulaşmak için evrenin tamamı ya da ondan alınacak bir grup örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleri genel tarama modeli olarak adlandırılmaktadır (Karasar, 2015).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2014-2015 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Eyüp ilçesindeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören lise öğrencileri oluşturmuştur. Eyüp ilçesinde araştırmanın yapıldığı dönemde 15 lise bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2015). Araştırmanın örneklemini seçilirken örneklem çeşitliliğini sağlamak amacıyla her lise türünden (Anadolu, Anadolu İmam Hatip, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi) 2’şer okul, toplamda 6 okul, alınmıştır. Okulların seçiminde ulaşılabilir kademeli küme örnekleme yaklaşımı benimsenmiştir. Kademeli örnekleme Karasar (2015, s.116) tarafından “kümelerin çok sayıda alınması, örnekleme aşırı ölçüde büyütüyorsa, seçilen her küme içinden de küme ya da eleman örneklemesine gidilmesi” olarak tanımlanmıştır. Okullar belirlendikten sonra her okuldan en az 70 öğrenci olması koşuluyla, her sınıf seviyesinden 2 veya 3 sınıf örnekleme alınmıştır. Böylece okul ve sınıflara ait kümeler ardı ardına seçilerek kademeli örnekleme yapılmıştır. Araştırma örneklemini 473 lise öğrencisi (%53.3 kız, n:252; %46.7 erkek, n:221) oluşturmuştur Öğrencilerin %35.3’ü (n:167) Anadolu Lisesi, %31.9’u (n:151) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve %32.8’i (n:155) Anadolu İmam Hatip Lisesi

öğrencisidir. Öğrencilerin %25.8'i (n:122) 9. sınıf, %26.0'sı (n:123) 10. sınıf, %27.9'u (n:132) 11. sınıf, %20.3'ü (n:96) 12. sınıf öğrencisidir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmada verilerinin toplanması amacıyla lise öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerini ve sosyal medya kullanım durumlarını belirlemek için araştırmacı tarafından düzenlenen "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Bu formda örnekleme oluşturan lise öğrencileri hakkında cinsiyet, sınıf, okul türü, sosyal medyayı kullanım durumu ve sıklığı, sosyal medyanın günlük ortalama kullanım süresinin öğrenilmesini sağlayacak maddeler yer almıştır. Öğrenciler üzerinde reklam niteliği taşıyabileceği ve özendirici olabileceğinden dolayı "Kişisel Bilgi Formu"da sosyal medya platformlarının isimlerine yer verilmemiştir. Yine araştırmada akademik erteleme davranışlarının incelenmesi için ise Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen "Akademik Erteleme Ölçeği" (AEÖ) kullanılmıştır.

Ölçek, öğrencilerin öğrenim yaşantılarında yapmakla sorumlu oldukları görevleri içeren (ders çalışma, sınavlara hazırlanma, proje hazırlama gibi) 12 olumsuz, 7 olumlu olmak üzere toplam 19 ifadeden oluşmaktadır. Bu ölçekte yer alan ifadelere verilen tepkiler "beni hiç yansıtmıyor", "beni çok az yansıtmıyor", "beni biraz yansıtmıyor", "beni çoğunlukla yansıtmıyor", "beni tamamen yansıtmıyor" biçiminde olmak üzere beş basamaklı likert tipinde derecelendirilmektedir. Ölçek akademik erteleme içeren bir ifadeye "beni hiç yansıtmıyor" diyenler 1, "beni tamamen yansıtmıyor" diyenler 5 puan alacak biçimde tek yönlü puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 95, en düşük puan 19'dur. Ölçekten alınan yüksek puan, öğrencilerin akademik erteleme yaptıklarını göstermektedir (Çakıcı, 2003, s. 68).

Ölçeğin orijinalinde ve bu çalışmada elde edilen Cronbach α iç tutarlılık güvenirlik katsayıları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. AEÖ İç Tutarlılık Güvenirliği Katsayıları

	Çakıcı (2003)	Mevcut araştırma
Akademik Erteleme Ölçeği	0.920	0.866

Tablo 1'de görüldüğü gibi mevcut araştırmanın örnekleminde elde edilen iç tutarlılık güvenirlik katsayılarının yüksek ve ölçeğin orijinali ile tutarlı olduğu anlaşılmaktadır. Akademik Erteleme Ölçeği'nin bu çalışmada çalışılan grup için de uygun ve güvenilir olduğu söylenebilir. Eksik ve boş bırakılan veri toplama araçları elendikten sonra tüm veriler bilgisayar ortamında kodlanmıştır. AEÖ'den ve Kişisel Bilgi Formundan alınan puanlar ayrı ayrı puanlandırılmıştır. Belirlenen toplam puanlar araştırmanın amaçları doğrultusunda betimsel (\bar{x} , ss gibi) ve fark testleri (t-testi, ANOVA gibi) kullanılarak çözümlenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Tablo 2'de öğrencilerin AEÖ'nün toplamından elde edilen betimsel değerler verilerek öğrencilerin hangi seviyede akademik erteleme davranışı sergilediği incelenmiştir.

Tablo 2. Akademik Erteleme Davranışı Seviyeleri

Ölçek	n	\bar{X}	ss	Sh.
Akademik Erteleme Davranışı	473	59.08	13.63	.62

Tablo 2.'de yer alan ortalama puanlar incelendiğinde, akademik erteleme ölçeğinden elde edilen ortalama puanın 59.08 olduğu görülmektedir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 19, maksimum puan ise 95 olduğu göz önüne alınarak elde edilen 59.08'lik puanın ortalamasının (47.5) yaklaşık 11.5 puan üstünde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre lise öğrencilerinin akademik

erteleme davranışı seviyelerinin *orta seviyenin üzerinde* olduğu ve ertelemeci bir davranış sergiledikleri söylenebilir.

Tablo 3. Akademik Erteleme Davranışı Puanının Cinsiyete Göre Farklaşmasına Yönelik t-testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	sd	t	p
Akademik Erteleme Davranışı	Kız	252	57.17	13.93	471	-3.29	.001
	Erkek	221	61.26	12.96			

Tablo 3. incelendiğinde, lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının cinsiyete göre değişip değişmediğine dair sonuçlar incelendiğinde erkek öğrencilerin akademik erteleme puanlarının, kız öğrencilerin akademik erteleme puanından daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Yani, erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha ertelemeci bir davranış sergilemektedir ($p < .05$).

Tablo 4. Akademik Erteleme Davranışı Puanının Okul Türüne Göre Farklaşmasına Yönelik ANOVA Testi Sonuçları

Puan	n, \bar{X} ve SS Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Okul Türü	n	\bar{X}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Akademik Erteleme Davranışı	Anadolu Lisesi	167	62.34	14.20	G.Arası	2740.02	2	1370.01	7.58	.001
	Mes. ve Tek. Ana. Lisesi	151	57.37	12.13	G.İçi	84884.09	470	180.60		
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	155	57.23	13.80	Toplam	87624.11	472			
	Toplam	473	59.08	13.63						

Tablo 4.'de görüldüğü gibi, lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=7.58$; $p < .05$). Bu sonucun ardından tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi karşılaştırma analizinin yapılacağına karar verebilmek için Levene testi yapılarak varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olmadığı görülmüştür ($L_{F}=3.11$; $p < .05$). Daha sonra varyansların homojen olmadığı durumlarda yaygınlıkla kullanılan Post-hoc Tamhane's T2 analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 5.'te sunulmuştur.

Tablo 5. Akademik Erteleme Davranışı Puanının Okul Türüne Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklaşmasını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Tamhane's T2 Testi Sonuçları

Okul türü (i)	Okul türü (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Anadolu Lisesi	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	4.96	1.48	.003
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	5.10	1.56	.004
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	Anadolu Lisesi	-4.96	1.48	.003
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	.14	1.48	1.00
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Anadolu Lisesi	-5.10	1.56	.004
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	-.14	1.48	1.00

Tablo 5.'te görüldüğü gibi, akademik erteleme davranışı puanlarının okul türüne göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonrası Post-hoc Tamhane's T2 testi sonucunda okul türü açısından Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin puanlarının, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde ve Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak ($p < .05$) düzeyinde farklılaştığı saptanmıştır. Yine araştırma sonuçlarına göre Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde okuyanlar ve Anadolu İmam Hatip Lisesinde okuyanlar arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu sonuçlara göre Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin, diğer okullarda okuyan öğrencilere göre daha fazla ertelemeci oldukları söylenebilir.

Tablo 6. Akademik Erteleme Davranışı Puanının Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşmasına Yönelik ANOVA Testi Sonuçları

Puan	Sınıf	n, \bar{X} ve SS Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		n	\bar{X}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Akademik Erteleme Davranışı	9. Sınıf	122	56.95	12.24	G.Arası	2052.90	3	684.30	3.75	.011
	10. Sınıf	123	59.11	14.88						
	11. Sınıf	132	58.23	13.21	Toplam	87624.11	472			
	12. Sınıf	96	62.91	13.59						
	Toplam	473	59.08	13.63						

Tablo 6.'da görüldüğü gibi, lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=3.75$; $p < .05$). Bu sonucun ardından tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi karşılaştırma analizinin yapılacağına karar verebilmek için Levene testi yapılarak varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olmadığı görülmüştür ($L_T=2.91$; $p < .05$). Daha sonra varyansların homojen olmadığı durumlarda yaygınlıkla kullanılan Post-hoc Tamhane's T2 analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 7.'de sunulmuştur.

Tablo 7. Akademik Erteleme Davranışı Puanının Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşmasına Yönelik Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Tamhane's T2 Testi Sonuçları

Sınıf (i)	Sınıf (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
9. Sınıf	10. Sınıf	-2.15	1.74	.769
	11. Sınıf	-1.28	1.60	.963
	12. Sınıf	-5.95	1.78	.006
10. Sınıf	9. Sınıf	2.15	1.74	.769
	11. Sınıf	.87	1.77	.997
	12. Sınıf	-3.80	1.93	.266
11. Sınıf	9. Sınıf	1.28	1.60	.963
	10. Sınıf	-.87	1.77	.997
	12. Sınıf	-4.67	1.80	.060
12. Sınıf	9. Sınıf	5.95	1.78	.006
	10. Sınıf	3.80	1.93	.266
	11. Sınıf	4.67	1.80	.060

Tablo 7.'de görüldüğü gibi, akademik erteleme davranışı puanlarının sınıf düzeyine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonrası Post-hoc Tamhane's T2 testi sonucunda sınıf düzeyi açısından 12. sınıfta okuyan öğrencilerin puanlarının, 9. sınıfta okuyan öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak ($p < .05$) düzeyinde farklılaştığı saptanmıştır. Yine araştırma sonuçlarına göre diğer sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu sonuçlara göre öğrenciler, lise eğitimine başladıkları ilk

yıllarda ertelemeci bir davranış göstermemekte olup, 12. Sınıfa geldiklerinde ise ertelemeci bir davranış sergilemektedirler.

Tablo 8. Akademik Erteleme Davranışı Puanının Sosyal Medya Üyeliği Durumuna Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Puan	Üyelik	n	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum sıra$	U	z	p
Akademik Erteleme Davranışı	Evet	450	239.86	107937.50			
	Hayır	23	181.02	4163.50	3887.5	-2.01	.044
	Toplam	472					

Tablo 8.'de görüldüğü gibi, lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puanlarının sosyal medya üyeliği durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda sosyal medya üyeliği bulunan öğrencilerin sıralamalar ortalamasının, olmayan öğrencilerin sıralamalar ortalamasından daha yüksek olduğu ve farklılaştığı saptanmıştır ($z=-2.01$; $p<.05$). Sonuçlar incelendiğinde sosyal medya üyeliği bulunan öğrenciler, üyeliği bulunmayanlara göre daha fazla akademik erteleme davranışı göstermektedir.

Tablo 9. Akademik Erteleme Davranışı Puanının Sosyal Medyanın Kullanım Yılı Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Yıl	n	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p
Akademik Erteleme	1 yıldan az	25	181.00			
	1-3 yıl	115	205.03	21.45	3	.000
	4-6 yıl	213	237.57			
	6 yıldan fazla	120	278.29			
	Toplam	473				

Tablo 9.'da görüldüğü gibi, lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puanlarının sosyal medya kullanım yılı durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H analizi sonucunda grupların sıralamalar ortalaması arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=21.45$; $p<.001$). Farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla gruplar Mann Whitney-U analizi kullanılarak ikili olarak karşılaştırılmış ve çıkan sonuçlar Tablo 10.'da sunulmuştur.

Tablo 10. Akademik Erteleme Davranışı Puanının Sosyal Medyanın Kullanım Yılı Durumuna Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonrası Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Yıl	1 yıldan az	1-3 yıl	4-6 yıl	6 yıldan fazla
1 yıldan az	$\bar{x}_{sıra}=181.00$	$p>.05$	$p>.05$	$p<.05$
1-3 yıl		$\bar{x}_{sıra}=205.03$	$p<.05$	$p<.001$
4-6 yıl			$\bar{x}_{sıra}=237.57$	$p<.05$
6 yıldan fazla				$\bar{x}_{sıra}=278.29$

Tablo 10.'da görüldüğü gibi, lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puanlarının sosyal medya kullanım yılı durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U analizi sonucunda sosyal medya kullanım yılı 6 yıldan fazla olanların sıralamalar ortalamasının, 1 yıldan az olanların sıralamalar ortalamasından daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak ($p<.05$) düzeyinde farklılaştığı; sosyal medya kullanım yılı 4-6 yıl olanların sıralamalar ortalamasının, 1-3 yıl olanların sıralamalar ortalamasından daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak ($p<.05$) düzeyinde farklılaştığı; sosyal medya kullanım yılı 6 yıldan fazla olanların sıralamalar ortalamasının, 1-3 yıl olanların sıralamalar ortalamasından daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak ($p<.001$) düzeyinde farklılaştığı; sosyal medya kullanım yılı 6 yıldan fazla olanların

sıralamalar ortalamasının, 4-6 yıl olanların sıralamalar ortalamasından daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak ($p < .05$) düzeyinde farklılaştığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre sosyal medya kullanım yılı açısından, öğrencilerin sosyal medyayı ilk kullanım yıllarında akademik erteleme davranışı göstermedikleri, ancak 4. Yıldan itibaren aşamalı olarak akademik erteleme davranışlarının arttığı söylenebilir.

Tablo 11. Akademik Erteleme Davranışı Puanının Sosyal Medya Kullanım Sıklığı Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik ANOVA Testi Sonuçları

Puan	n, \bar{x} ve SS Değerleri			ANOVA Sonuçları						
	Sıklık	n	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Akademik Erteleme Davranışı	Her gün bir defa	76	53.58	13.61	G.Arası	3339.23	2	1669.62		
	Her gün bir defadan fazla	338	60.64	13.39	G.İçi	84284.87	470	179.33	9.31	.000
	Haftada Birkaç kez	59	57.19	13.10	Toplam	87624.11	472			
	Toplam	473	59.08	13.63						

Tablo 11.'de görüldüğü gibi, lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puanlarının sosyal medya kullanım sıklığı durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=9.31$; $p < .001$). Bu sonucun ardından tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi karşılaştırma analizinin yapılacağına karar verebilmek için Levene testi yapılarak varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olduğu görülmüştür ($L_{\tau}=.02$; $p > .05$). Daha sonra varyansların homojen olduğu durumlarda yaygınlıkla kullanılan Post-hoc Scheffe analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 12.'de sunulmuştur.

Tablo 12. Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Sosyal Medya Kullanım Sıklığı Durumuna Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Scheffe Testi Sonuçları

Sıklık (i)	Sıklık (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Her gün bir defa	Her gün bir defadan fazla	-7.06	1.70	.000
	Haftada birkaç kez	-3.60	2.32	.301
Her gün bir defadan fazla	Her gün bir defa	7.06	1.70	.000
	Haftada birkaç kez	3.45	1.89	.188
Haftada birkaç kez	Her gün bir defa	3.60	2.32	.301
	Her gün bir defadan fazla	-3.45	1.89	.188

Tablo 12.'de görüldüğü gibi, akademik erteleme davranışı puanlarının sosyal medya kullanım sıklığı durumu göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda kullanım sıklığı açısından her gün bir defadan fazla kullananların puanlarının, her gün bir defa kullananların puanlarından daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak ($p < .001$) düzeyinde farklılaştığı saptanmıştır. Diğer gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p > .05$). Bu sonuçlara göre sosyal medyayı her gün bir defadan fazla kullanan lise öğrencileri daha fazla akademik erteleme davranışı göstermektedir.

Gürültü, E., & Deniz, L. (2017). Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ve sosyal medya kullanımları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 772-788. doi:10.14687/jhs.v14i1.4322

Tablo 13. Akademik Erteleme Davranışı Puanının Sosyal Medyada Günlük Ortalama Harcanan Süre Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik ANOVA Testi Sonuçları

Puan	n, \bar{x} ve SS Değerleri				ANOVA Sonuçları					
	Süre	n	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Sosyal Medya Bağımlılığı	5-10 dk.	51	56.29	14.11	G.Arası	3808.56	4	952.14	5.31	.000
	11-30 dk.	126	56.44	13.32	G.İçi	83815.55	468	179.09		
	31-60 dk.	105	58.37	13.52	Toplam	87624.11	472			
	61-120 dk.	77	59.29	10.82						
	121 dk. ve daha fazla	114	63.75	14.51						
	Toplam	473	59.08	13.63						

Tablo 13.'te görüldüğü gibi, lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı puanlarının sosyal medyada günlük ortalama harcanan süre durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=5.32$; $p<.001$). Bu sonucun ardından tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Hangi karşılaştırma analizinin yapılacağına karar verebilmek için Levene testi yapılarak varyansların homojenliği denetlenmiş ve varyansların homojen olduğu görülmüştür ($L_T=1.91$; $p>.05$). Daha sonra varyansların homojen olduğu durumlarda yaygınlıkla kullanılan Post-hoc Scheffe analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 14.'te sunulmuştur.

Tablo 14. Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Sosyal Medyada Günlük Ortalama Harcanan Süre Durumuna Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Scheffe Testi Sonuçları

Süre (i)	Süre (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
5-10 dk.	11-30 dk.	-1.50	2.22	1.00
	31-60 dk.	-2.07	2.28	.965
	61-120 dk.	-2.99	2.42	.821
	121 dk. ve daha fazla	-7.45	2.25	.029
11-30 dk.	5-10 dk.	.15	2.22	1.00
	31-60 dk.	-1.92	1.77	.880
	61-120 dk.	-2.84	1.94	.707
	121 dk. ve daha fazla	-7.30	1.73	.002
31-60 dk.	5-10 dk.	2.07	2.28	.935
	11-30 dk.	1.92	1.77	.880
	61-120 dk.	-.91	2.01	.995
	121 dk. ve daha fazla	-5.37	1.81	.068
61-120 dk.	5-10 dk.	2.99	2.42	.821
	11-30 dk.	2.84	1.94	.707
	31-60 dk.	.91	2.01	.995
	121 dk. ve daha fazla	-4.46	1.97	.278

Tablo 14 (Devam). Akademik Erteleme Davranışı Puanlarının Sosyal Medyada Günlük Ortalama Harcanan Süre Durumuna Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Testi Sonrası Post-Hoc Scheffe Testi Sonuçları

Süre (i)	Süre (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
121 dk. ve daha fazla	5-10 dk.	7.45	2.25	.029
	11-30 dk.	7.30	1.73	.002
	31-60 dk.	5.37	1.81	.068
	61-120 dk.	4.46	1.97	.278

Tablo 14.'te görüldüğü gibi, akademik erteleme davranışı puanlarının sosyal medyada günlük ortalama harcanan süre durumu göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan ANOVA testi sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda günlük harcanan süre açısından 121 dk. ve daha fazla süre harcayanların puanlarının, 5-10 dk. süre harcayanların puanlarından daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak ($p < .05$) düzeyinde farklılaştığı; 121 dk. ve daha fazla süre harcayanların puanlarının, 11-30 dk. süre harcayanların puanlarından daha yüksek olduğu ve istatistiksel olarak ($p < .001$) düzeyinde farklılaştığı saptanmıştır. Diğer gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p > .05$). Bu sonuçlara göre sosyal medyada günlük ortalama 121 dk. ve daha fazla zaman harcayan lise öğrencileri daha fazla akademik erteleme davranışı göstermektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular aşağıda yer verildiği gibidir.

Araştırma sonuçları lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının *orta seviyenin üzerinde* olduğunu ortaya koymuştur. Sonuçlar incelendiğinde, akademik erteleme ölçeğinden elde edilen ortalama puanın 59,08 olduğu görülmektedir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 19, maksimum puan ise 95 olduğu göz önüne alınarak elde edilen 59,08'lik puanın, ortalamanın (47,5) yaklaşık 11,5 puan üstünde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı seviyelerinin *orta seviyenin üzerinde* olduğu ve erteleme bir davranış sergiledikleri söylenebilir. Çakıcı (2003), Onwuegbuzie (2004), Özer (2005), Akdemir (2013) tarafından yapılan araştırmalarda da bu sonuçlara paralel sonuçlar elde edilmiş olup, lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı seviyelerinin *orta seviyenin üzerinde* olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı durumlarının *cinsiyete* göre erkek öğrencilerin puanlarının, kız öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu ve farklılaştığı görülmüştür. Yani erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazla akademik erteleme davranışı göstermektedir. AEÖ ölçeği incelendiğinde; erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre derslere daha düzenli ve hazırlıklı gelmediği, ödevlerini ve projelerini genellikle son teslim tarihlerinde yetiştirdikleri, sınavlara çalışmayı son günlere bıraktığı, sınavlara her yönüyle çalışmadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu bulgular üzerinden bir yorum getirecek olursak; erkek öğrencilerin bir ders programı hazırlasa bile bu programa pek uymadığı, önemli derslerine bile çalışmayı son güne bıraktığı, sınav günü yaklaşırsa bile önceliğini başka işlerine verdiği, ders çalışmak yerine arkadaşları ile buluştuğu, sohbet ettiği veya farklı aktiviteler ile zaman geçirdiği gibi bir kanı oluşabilir.

Çakıcı (2003), Özer (2005), Aydoğan (2008), Akbay (2009), Kandemir (2010), Sarıoğlu (2011), Tanrikulu (2013), araştırmaları da incelediğinde benzer sonuçlar elde edilmiş, erkek öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının, kız öğrencilerden daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Jackson'a (2003) göre, "erkeksi" davranışlar toplumsal etkilerden dolayı erkek öğrencilerde akademik anlamda olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Bu sebeple, erkek öğrencilerin ödev yapma, sınava hazırlanma, akademik görevleri zamanında ve tam olarak yerine getirmeyi daha çok "kız öğrencinin" yapması gereken bir davranış olarak görüyor olabileceği ve bundan dolayı akademik erteleme davranışı sergileyebileceği yorumu getirilebilir.

Diğer taraftan kızların daha fazla akademik erteleme davranışına sahip olduğunu gösteren birtakım araştırmalara da rastlanmaktadır. Akkaya (2007) tarafından yapılan araştırmada kız öğrencilerin akademik erteleme davranışı durumlarının, erkek öğrencilerden daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Yine Adesina (2011), Özer ve Ferrari (2011) tarafından yapılan araştırmalarda da cinsiyet değişkeninin akademik erteleme davranışını etkilediğine dair bulgulara ulaşılmıştır. Gülebağlan (2003), Akdemir (2013) tarafından yapılan araştırmalarda akademik erteleme davranışı durumu açısından cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı durumlarının *okul türüne* göre Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu ve diğer okul türlerine göre farklılaştığı görülmüştür. Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin akademik erteleme davranışı durumlarının diğer okulların öğrencilerine göre daha yüksek çıkmasının sebepleri arasında; Mesleki

ve Teknik Anadolu Lisesi ve Anadolu İmam hatip Lisesi öğrencilerinin daha çok mesleki anlamda geleceğe hazırlandıkları için okul derslerine yönelmeleri, Anadolu Lisesi öğrencilerinin ise YGS-LYS gibi sınavlarla meşgul olması ve bu sebeple de okul derslerine yönelik erteleme davranışı gösterdiği yorumu getirilebilir. Bu noktada YGS-LYS gibi sınavların da akademik görevler arasına girdiği düşünülerek bunlara yönelik erteleme davranışlarının da olabileceği ve bu yorumun eksik kalabileceği düşünülebilir. Ancak akademik erteleme davranışı ölçeğinin yapısı gereği daha doğrudan okuldaki derslere ve projelere yöneldiği düşünüldüğünde öğrencilerin değerlendirmelerini daha doğrudan okul derslerine yönelik yaptıkları YGS-LYS gibi sınavları bu bağlamda dikkate almadıkları varsayılabilir. Okul türlerine ve yapılarına göre akademik erteleme davranışının farklılaştığı çalışmalarda araştırmacılar farklı yorumlar ortaya koymuşlardır. Örneğin Sarıoğlu (2011) da yapmış olduğu araştırmasında Anadolu Öğretmen Lisesinden mezun olan öğrencilerin akademik erteleme davranışı puanlarını daha yüksek bulmuş ve bunun sebebi olarak da pedagojik formasyon derslerini lisede almalarından dolayı kendilerine daha fazla güvendiklerini, dolayısıyla da erteleme davranışı gösterdiklerini ileri sürmüştür. Akdemir (2013)'de yapmış olduğu araştırmasında ilköğretim okulları arasında akademik erteleme davranışı açısından birtakım farklılıklar tespit etmiş, sosyo-ekonomik seviyesi yüksek olan okullarda olan öğrencilerin daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdiği bulgularına ulaşmıştır.

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı durumlarının *sınıf düzeyine* göre 9 ve 12. sınıfta okuyan öğrencilerin akademik erteleme davranışı puanlarının 10 ve 11. sınıfta okuyan öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu ve farklılaştığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre öğrenciler, lise eğitimine başladıkları ilk yıllarda daha düşük ertelemeci davranışlar sergilerken özellikle son sınıfa geldiklerinde daha yüksek ertelemeci davranışlar sergilemektedirler. Aynı şekilde Kandemir (2010) de yapmış olduğu araştırmasında birinci sınıf öğrencilerinin akademik erteleme davranışı durumları ile son sınıf öğrencilerinin akademik erteleme davranışı durumları arasında son sınıf öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar tespit etmiştir. Diğer taraftan Akdemir (2013)'de yapmış olduğu araştırmasında sınıf düzeyine göre öğrencilerin akademik erteleme davranışı durumları arasında anlamlı bir farklılık tespit etmemiştir.

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı durumlarının *sosyal medya üyelik durumuna* göre sosyal medya üyeliği bulunan öğrencilerin akademik erteleme davranışı puanlarının, üyeliği bulunmayan öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu ve farklılaştığı görülmüştür. Yani sosyal medya üyeliği bulunan lise öğrencileri daha fazla akademik erteleme davranışı göstermektedir. Bunun sebebi olarak; sosyal medyada öğrencilerin sosyal medyada olan bitenleri sürekli merak etmesi, sosyal medya ile ilgili eylemlere daha fazla zaman ayırması, bunun sonucunda da akademik görevlerini yerine getirirken erteleme davranışına yöneldiği yorumu getirilebilir. Ergenç (2011), Akdemir (2013) ve Yeboah ve Ewur (2014) tarafından yapılan araştırmalarda da sosyal medya üyeliği ile akademik erteleme davranışı arasında araştırma sonuçlarına paralel sonuçlar elde edilmiş olup, negatif bir ilişki bulunmuştur.

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı durumlarının *sosyal medya kullanım yılına* göre anlamlı farklılıklar görülmüştür. Öğrencilerin sosyal medyayı ilk kullanım yıllarında akademik erteleme davranışı göstermedikleri, ancak 4. Yıldan itibaren aşamalı olarak akademik erteleme davranışlarının arttığı bulgularına ulaşılmıştır. Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım yılı arttıkça akademik erteleme davranışlarının da artıyor olması, öğrencilerin sosyal medyadaki kullanım deneyimleri arttıkça daha fazla zaman geçirdikleri, bunu bir alışkanlık haline getirdikleri ve akademik aktiviteleri ikinci plana atarak erteleme davranışı gösterdikleri sonucuna ulaşılabilir. Akdemir (2013)'de yapmış olduğu araştırmasında 3 yıldan daha fazla süredir sosyal medya kullanan öğrencilerin daha fazla akademik erteleme davranışı gösterdiklerini tespit etmiştir. Ergenç (2011)'in bulguları da araştırma sonuçlarına paralellik göstermekte olup, kullanım yılı arttıkça erteleme davranışının arttığına işaret etmektedir.

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı durumlarının *sosyal medya kullanma sıklığına* göre anlamlı farklılıklar görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre sosyal medyayı her gün bir defadan fazla kullanan lise öğrencileri daha fazla akademik erteleme davranışı göstermektedir.

Gün içerisinde sık sık sosyal medyayı ziyaret eden öğrenciler derslerini aksatmakta ve bunun sonucunda da erteleme davranışı sergilemektedir. Junco (2012) tarafından yapılan araştırmada bu bulgulara paralel sonuçlar elde edilmiş olup, Facebook kullanım sıklığı ile derse aktivitelerine katılım arasında negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Akdemir (2013) tarafından yapılan araştırmada ise Facebook kullanım sıklığı ile akademik erteleme davranışı arasında herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir.

Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışı durumlarının **sosyal medyada harcanan günlük ortalama süreye** göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sosyal medyada günlük ortalama 121 dk. ve daha fazla zaman harcayan lise öğrencileri daha fazla akademik erteleme davranışı göstermektedir. Bu bulgular sosyal medyada harcanan ortalama süre ile akademik erteleme davranışı arasında pozitif bir ilişki olduğunu işaret etmektedir. Öğrenciler bu platformlarda ne kadar fazla zaman harcarsa; ders hazırlıkları ve ödev yapma, sınav öncesi hazırlık, ders çalışma programlarına uyma gibi akademik eylemleri ötelemekte ve akademik erteleme davranışı sergilemektedir. Ergenç (2011) ve Akdemir (2013) tarafından yapılan araştırmalarda da sosyal medyada ortalama süre arttıkça erteleme davranışının da arttığına dair bulgulara ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

Akademik erteleme davranışının erkek öğrencilerde daha fazla görülmesi bulgusundan yola çıkılarak, okullarda erkek öğrencilere yönelik ders planlaması, ders ve sınav öncesi hazırlık, ödev ve proje hazırlama teknikleri gibi konularda çeşitli seminerler düzenlenebilir. Yine Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının daha yüksek olduğu bulgularından yola çıkılarak, bu okullarda okuyan öğrencilere yönelik sosyal medya kullanımı ile ilgili seminerler düzenlenebilir. Ayrıca akademik anlamda bilgilendirici çeşitli çalışmalar da yapılabilir.

Sosyal medya araçlarını yoğun (kullanım yılı, sosyal medyada geçirilen süre, kullanım sıklığı) kullanan öğrencilerin kullanım durumlarının yüksek çıkması ve akademik erteleme davranışlarının fazla olması bulgularından yola çıkılarak, sosyal medyayı doğru-bilinçli kullanabilmeleri ve akademik çalışmalarını daha iyi seviyelere getirebilmelerini sağlayacak çeşitli çalışmalar yapılabilir.

Okullarda öğretmenler, evde ise aile tarafından sosyal medya kullanımının sınırlandırılarak çözümler üretilmesinin yerine, öğrencilere sosyal medyayı nasıl faydalı kullanabilecekleri, bu platformlarda akademik olarak nasıl çalışmalar yapabilecekleri konusunda yardımcı olunabilir. Öğrencilere akademik erteleme davranışının okul başarısı üzerindeki olumsuz etkileri hakkında bilgilendirmeler yapılabilir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sosyal medya platformları üzerinden öğrencileri akademik çalışmalara yönlendirebilecek çeşitli gruplar ve sayfalar oluşturularak, günümüzde kaçınılması zor olan sosyal medya kullanımını zarardan yarara çevirebilecek çeşitli çalışmalar yapılabilir. Ayrıca bilinçli sosyal medya kullanımı geliştirmek adına yeni bir öğretim programı geliştirilebilir ya da bu paraleldeki bir dersin ünitesi olarak okullarda eğitimi verilebilir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre araştırmacılara sunulabilecek öneriler şunlardır:

Bu araştırma İstanbul ili Eyüp ilçesinde öğrenim gören lise öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir, farklı il veya ilçelerde öğrenim gören lise öğrencileriyle veya farklı öğrenim seviyesindeki örneklem gruplarıyla da yapılabilir.

Araştırma ilişkisel tarama modeline uygun olarak yapılmış olup konuyla ilgili nitel çalışmalar yapılabilir.

Akademik erteleme davranışının altında yatan nedenlerden sosyal medya kullanımı dışında başka hangi etkenlerin olduğuna yönelik araştırmalar yapılabilir.

Literatürde sosyal medya kullanımı ile akademik başarı, akademik performans arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok araştırma mevcut olup, akademik erteleme davranışı ve sosyal medya kullanımı ilişkisini inceleyen araştırma sayısı sınırlıdır. Bu alanda yeni çalışmalar yapılarak, akademik erteleme davranışı ve sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiler daha detaylı incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Adesina, O. J. (2011). Influence of personality types and academic procrastination on the academic achievements of senior secondary school adolescents in Ibadan. *Ife Psychol*, 19(1).
- Akbay, E., S. (2009). *Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinde akademik erteleme davranış: akademik güdülenme, akademik öz yeterlik ve akademik yüklenme stillerinin rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Akdemir, T. N. (2013). *İlköğretim öğrencilerinin facebook tutumları ile akademik erteleme davranışları ve akademik başarıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akkaya, E. (2007). *Academic procrastination among faculty of education students: The role of gender, age, academic achievement, perfectionism and depression*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Argın, S. F. (2013). *Ortaokul ve lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının incelenmesi (Çekmeköy örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan, A. (2013). *Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının karar verme stilleri ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Aydoğan, D. (2008). *Akademik erteleme davranışlarının benlik saygısı, durumluluk kaygı ve öz-yeterlik ile açıklanabilirliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Balkıs, M. (2006). *Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğiliminin, düşünme ve karar verme tarzları ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Boyd, S. (2003). Are you ready for social software? <http://stoweboyd.com/post/2325281845/are-you-ready-for-social-software>. Erişim Tarihi: 20.11.2015.
- Burka, J. B., ve Yuen, L. M. (1983). *Procrastination: Why you do it, what to do about it*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Charlebois, K. J. (2007). *Doing tomorrow what could be done today: An investigation of academic procrastination*. Unpublished doctoral dissertation. Boston College Boston, USA.
- Çakıcı, D.Ç. (2003). *Lise ve üniversite öğrencilerinde genel erteleme ve akademik erteleme davranışının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- D'Souza, Q. (2006). Web 2.0 ideas for educators a guide to rss and more, version 2.0 <http://www.teachinghacks.com/audio/100ideasWeb2educators.pdf> Erişim Tarihi: 15.10.2015.
- Ergenç, A. (2011). *Web 2.0 ve sanal sosyalleşme: Facebook örneği*. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ferrari, J. R., Johnson, J. L. and McCown, W. G. (1995). *Procrastination and task avoidance: Theory, Research, and Treatment*. New York : Plenum Press.
- Ferrari, J. R. (2004). Trait procrastination in academic setting: an overview of students who engage in task delays. *Counseling the procrastinator in academic settings* (s. 19-27). Washington D. C.
- Franziska, D., Manfred, H. ve Stefan, F. (2007). Individual values, learning routines and academic procrastination. *British Journal of Educational Psychology*, 77 (4), 893-906.
- Göker, G., Demir, M., Doğan, A., (2010). Ağ toplumunda sosyalleşme ve paylaşım: Facebook üzerine ampirik bir araştırma. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(2).
- Grecco, P. R. (1984). *A cognitive-behavioral assessment of problematic academic procrastination: Development of a procrastination self-statement inventory*. Unpublished PhD, California School of Professional Psychology – Fresno.
- Gülebağlan, C. (2003). *Öğretmenlerin işleri son ana erteleme eğilimlerinin, mesleki yeterlilik alguları, mesleki deneyimleri ve branşları bakımından karşılaştırılmasına yönelik bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Jackson, C. (2003). "Laddishness" as a self-worth protection strategy. *Gender and Education*, 14, 37-51.
- Kandemir, M. (2010). *Akademik erteleme davranışını açıklayıcı bir model*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (28. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Knaus, W.J. (1998). *Do it now! Break the procrastination habit*. New York: John WileyveSons, Inc.
- Köseoğlu, Ö. (2012). Sosyal ağ sitesi kullanıcılarının motivasyonları: Facebook üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, s.58-81.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2015). Okullar ve diğer kurumlar. <http://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php?ILKODU=34>. Erişim Tarihi: 20.11.2015.
- Onwuegbuzie, A. J. (2004). Academic procrastination and statistics anxiety. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 29(1), 3-19.
- Orpen, C. (1998). The causes and consequences of academic procrastination: a research note. *Westminster Studies in Education*, 21, 73-75.
- Özer, B. U. (2005). *Academic procrastination: prevalence, self-reported reasons, gender difference and it's relation with academic achievement*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özer, B. U. ve Ferrari, J.R. (2011). Gender orientation and academic procrastination: Exploring Turkish high school students. *Individual Differences Research*, 9(1), 33-40.
- Rothblum, E. D., Solomon, L. J., ve Murakami, J. (1986). Affective, cognitive, and behavioral differences between high and low procrastinators. *Journal of Counseling Psychology*, 33(4), 387-394.
- Sarioğlu, A. F., (2011). *Öğretmen adaylarının akademik erteleme eğilimi ile mükemmelliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Scher, J. S. ve Osterman, N. M. (2002). Procrastination, conscientiousness, anxiety, and goals: exploring the measurement and correlates of procrastination among school-aged children. *Psychology in the Schools*, 39 (4), 385-398.
- Schouwenburg, H. C., Lay, C., Pychyl, T. A. ve Ferrari, J. R. (2004). Counseling the procrastinator in academic settings. *American Psychological Association. Washington, DC*.
- Senecal, C., Koestner, R. ve Vallerand, J., (1995). Self-regulation and academic procrastination. *The Journal of Social Psychology*, 135 (5), 607-619.
- Solomon, L. J., ve Rothblum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*. 31, 503-509.
- Tanrıkulu, M. (2013). *Ergenlerin akademik erteleme davranışlarıyla benlik saygılarının incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tice, D. M., ve Baumeister, R. F. (1997). Longitudinal study of procrastination, performance, stress, and health: the costs and benefits of dawdling. *Psychological Science*. 8, 454-458.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2015). 2015 yılı hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçları. TÜİK Haber Bülteni, Sayı 13569. <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13569> . Erişim Tarihi: 20.11.2015.
- Vural, Z. B. A. ve Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, 20(5), 3348-3382.
- Yeboah, J. ve Ewur, G. D. (2014). The Impact of whatsapp messenger usage on students performance in tertiary institutions in Ghana. *Journal of Education and Practice*. Vol.5, No.6, 2014. ISSN 2222-1735.

Extended English Abstract

PURPOSE

The general purpose of this study is to examine the relation between the academic procrastination behaviors and social media use of high school students. In the direction of this general aim, the differences between academic procrastination behaviors of high school students are examined according to some variables such as social media membership, social media use year, social media use frequency and average time spent in social media.

METHOD

The study is carried on as correlational survey model. High school students having education in the school year 2014-2015 in Eyüp district of İstanbul constitute the population of the study. 473 students from 6 high schools who were chosen via convenience sampling method constitute the sample of the study. 252 (53.3%) of the students who constitute the sample of the study are female, and 221 (46.7%) of them are male. Moreover, 122 (20.3%) of males are tenth-grade students 132 (27.9%) of them are the eleventh-grade, 96 (20.3%) of them are twelfth-grade. In the study, "Academic Procrastination Scale" developed by Çakıcı (2003) is used in order to measure academic procrastination behaviors of high school students. A questionnaire of 12 questions is used in order to determine social media use conditions of high school students.

RESULTS

It is seen that the average score that high school students get from the academic procrastination scale is 59,08. The maximum score is 95 and the minimum score is 19 in the Academic Procrastination Scale. Considering this range, it is understood that the score students got from the scale is above average. According to these results, it can be said that high school students' level of academic procrastination behavior is *above average*.

Academic procrastination behaviors of high school students statistically vary significantly by their *gender*. It is seen that academic procrastination behavior scores of male students are higher than of female students. That is, male students exhibit academic procrastination behavior more in comparison with female students. With reference to articles in the Academic Procrastination Scale, it is seen that male students don't come class prepared, don't show regular attendance in class and leave submitting their homework and projects to the last day differently from female students. If an *interpretation is to be made* depending on these findings, it can be said that, male students don't observe study timetables even if they prepare one, leave studying for even important exams, give priority to other things although when exam day is approaching, instead of studying meet friends, chat or spend time on other activities.

Academic procrastination behaviors of high school students statistically vary significantly by *school type*. It is seen that students of Anatolian High Schools have a higher academic procrastination behavior score and differ from students of other school types. Among the reasons why students having their education in an Anatolian High School show academic procrastination behavior more than students of other schools are; that students of Vocational and Technical High Schools and Anatolian İmam Hatip High Schools (Religious Vocational School) wend their way to lessons because they are preparing for a vocational future, that students of Anatolian High Schools are busy with studying for exams such as university entrance exam and exhibit academic procrastination behaviors for this reason. At this point, it can be thought that university entrance exams also rank among academic duties and this comment can be considered as wrong. However, when it is thought that academic procrastination behavior is about school lessons by definition, it can be assumed that students make their evaluations towards school lessons and don't take university admission exam into consideration in this context.

Academic procrastination behaviors of high school students statistically vary significantly by their *grade level*. The difference is found only in between two grades. It is seen that academic procrastination behaviors of twelfth-grade students are higher than of ninth-grade students. It can be thought that the reason for this situation is that ninth-grade students are more careful with attendance and regularly studying because they are in their first years at high school. Besides, the increase in the academic procrastination behavior of twelfth-grade students towards school lessons can arise from the fact that they work more on university entrance exam.

Academic procrastination behaviors of high school students statistically vary significantly by their *social media membership*. It is seen that academic procrastination behavior scores of the students who have social media membership are higher than of those who don't have social media membership and statistically vary significantly. That is, high school students who have social media membership show academic procrastination behavior more. It can be evaluated that they keep wondering what's happening in the social media all the time, spend more time on social media platforms and as a result of these tend to procrastination behavior during doing their academic duties.

Academic procrastination behaviors of high school students statistically vary significantly by their *social media experience*. It is reached that students don't show academic procrastination behavior in their first year in social media however after the fourth year they increasingly exhibit academic procrastination behaviors. That the longer high school students use social media platforms, the more they show academic procrastination behavior may imply that they make a habit of it and push academic activities into the background and show procrastination behavior.

Academic procrastination behaviors of high school students statistically vary significantly by their *social media use frequency*. High school students who use social media platforms more than once a day show academic procrastination behavior more. Students who visit social media sites frequently during the day skip the classes and show procrastination behavior as a result.

Academic procrastination behaviors of high school students statistically vary significantly by *average time spent on social media sites per day*. High school students who spent more than 121 minutes on social media show academic procrastination behavior more. These findings imply that there is a positive correlation between the time spent on social media and academic procrastination behavior. The more time high schools students spend on these platforms the more they postpone their lesson preparations, doing homework, preparations for exams, observing work timetables and exhibit academic procrastination behaviors.

RECOMMENDATIONS

By looking at that academic procrastination behaviors are being observed more in male students, study programs and seminars on topics such as preparations before classes and exams, techniques for doing homework and completing projects can be arranged specially for them. Once more, by looking at that academic procrastination behaviors are being observed more in students of Anatolian High Schools, reasons of this situation can be thoroughly examined. Likewise, informative studies can be conducted towards the students of Anatolian High Schools.

By looking at the findings that academic procrastination behaviors are being observed more in students who use social media tools intensely (in terms of years of experience, time spent in social media, frequency of use), various awareness studies that will provide them a right and conscious social media use and improve the level of their academic studies can be organized.

Various studies can be conducted through social media platforms that will direct the students to academic activities establishing various groups and pages by the Ministry of National Education and by this way damage of social media, which seems to be inescapable, can be turned into a benefit. Also, a new schooling program can be developed in order to create conscious social media use or some training can be provided within the scope of an existing lesson through attaching a chapter with regard to this issue.